

Вписано в регистъра на
Съда под № 1236491
Люксембург, дата:
13. 10. 2022 За Секретар,
по пълномощие
Факс / E-mail: Радостина Стефанова-Камешева
Подадено на: 10.10.22 Администратор

Анонимизиран текст

C-634/22 - 1

Дело C-634/22

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

10 октомври 2022 г.

Запитваща юрисдикция:

Софийски градски съд (България)

Дата на акта за преюдициално запитване:

28 септември 2022 г.

Прокуратура:

Софийска градска прокуратура

Подсъдими в наказателното производство:

OT

PG

CR

VT

MD

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

Съдебен състав при бившия Специализиран наказателен съд [OMISSIS]

[OMISSIS]

Като разгледа докладваното от председателя на състава наказателно дело от общ характер [OMISSIS] намира за установено следното:

Производството е по реда на чл. 485 и следващите от НПК.

Съдебният състав разглежда наказателно производство по внесен обвинителен акт срещу пет лица, едно от които е подсъдимият ОТ. Негов упълномощен защитник е адвокат Ирина Алексова от САК.

Междувременно, докато по делото се провежда съдебното производство, на обществено обсъждане е законопроект за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, с който е предложено закриването на Специализирания наказателен съд (към настоящ момент този законопроект е приет - Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт - ДВ, бр. 32 от 26.04.2022 г. и Специализираният наказателен съд е закрит, считано от 28.07.2022 г.)

На 25.02.2022 г., докато е била в ход процедурата по обществено обсъждане на законопроекта, е проведено заседание на Гражданския съвет към Висш съдебен съвет по тема: „Специализираното наказателно правосъдие в България 2022 г. - обществен дебат за реформа“. В заседанието е взел участие председателят на настоящия съдебен състав в качеството му на председател на Специализирания наказателен съд, както и адвокат Ирина Алексова (защитника на подсъдимия ОТ) в качеството ѝ на представител на неправителствено сдружение.

На заседанието адвокат Алексова е изразила позиция за закриване на Специализирания наказателен съд, обвързвайки позицията си с личните си впечатления от участието ѝ по дела в този съд, като е заявила, че споделя мотивите към законопроекта.

Адвокат Алексова не е искала отвод на председателя на съдебния състав по делото, нито на съдебния състав. Самият председател и съдебен състав също не установяват субективна причина и не намират основания за отвод.

Изявлението на адвокат Алексова обаче, направено на 25.02.2022 г. в заседанието на Гражданския съвет към ВСС, поражда основателно притеснение дали независимостта и безпристрастността на съда има своите обективни гаранции.

ФАКТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА

1. Наказателното производство е образувано по внесен в Специализиран наказателен съд обвинителен акт [OMISSIS] срещу пет лица, обвинени в това, че са участници в организирана престъпна група, ангажирана с вторична престъпна дейност по чл. 213а от Наказателния кодекс (изнудване), като някои от лицата са обвинени и за конкретни случаи на изнудване на пострадали лица.

Едно от подсъдимите лица е ОТ, който е обвинен в това, че от неустановена дата в началото на месец декември 2016 г. до 14.11.2018 г. на територията на Република България - град София, град Търговище, област Ямбол, област

Пазарджик, обл. Хасково и гр. Добрич, е участвал в организирана престъпна група - структурирано трайно сдружение на повече от три лица с цел да вършат съгласувано в страната престъпления по чл. 213А от НК (изнудване), за което престъпление е предвидено наказание повече от три години лишаване от свобода, като за участници в организираната престъпна група са посочени и (останалите подсъдими) - PG, MD, CR и VT - престъпление по чл. 321, ал. 3, пр. 2, т. 2 вр. ал. 2 от НК.

Спрямо ОТ в хода на досъдебното производство, на 16.11.2018 г. е взета мярка за неотклонение „задържане под стража“.

С определение на Апелативен специализиран наказателен съд от 02.04.2019 г. мярката за неотклонение е изменена от „Задържане под стража“ в „Домашен арест“.

С определение на Апелативен специализиран наказателен съд от 05.08.2019 г. мярката за неотклонение на Симеонов е изменена от „Домашен арест“ в „Парична гаранция“ в размер на 20 000 лева.

С определение на настоящия съдебен състав от 28.01.2020 г. мярката за неотклонение на подсъдимия Симеонов е била намалена от 20 000 лева на 10 000 лева. С определение от 28.06.2021 г. е била намалена на 2000 лева.

2. От образуване на делото и към настоящ момент упълномощени защитници на Симеонов са адвокат Ирина Алексова и адвокат Мирослав Христов от Софийска адвокатска колегия.

Съдебното дело – НОХД 2413/19 по описа на Специализиран наказателен съд е образувано на 12.07.2019г. и разпределено на съдия-докладчик.

На 26.11.2019 г. делото е преразпределено на друг съдия-докладчик, тъй като първият определен съдия- докладчик е бил командирован в друг съд.

На 28.11.2019 г. вторият определен съдия-докладчик се е отвел от разглеждане на делото поради наличие на отношения със страна по същото.

На 28.11.2019 г. делото е разпределено на настоящия съдия-докладчик, който е и председател на съдебния състав, разглеждащ делото към момента и отправящ преюдициалното запитване.

На 28.01.2020 г. настоящият съдебен състав е провел открито разпоредително заседание.

В проведено открито съдебно заседание на 11.03.2020 г. не е даден ход на съдебното следствие поради отсъствие на гражданския ищец по уважителни (здравословни) причини.

Последващото открито съдебно заседание, планирано за 07.05.2020 г., е било отсрочено за 02.06.2020 г. поради отмяна на откритите съдебни заседания на съдилищата в България във връзка с препоръки на Висш съдебен съвет с оглед епидемичната обстановка и Ковид 19 заболяемостта.

В откритото съдебно заседание на 02.06.2020 г. е даден ход на съдебното следствие и е започнало събирането на доказателства по делото.

До момента по делото са проведени дванадесет открити съдебни заседания, в шест от които са провеждани разпити на свидетели, а в шест съдебни заседания ход на делото не е даван поради липсата на процесуални предпоставки за това.

Съдебното заседание, насрочено за 26.10.2020 г., е отложено поради отсъствие на ОТ по уважителни (здравословни) причини.

Съдебното заседание, насрочено на 21.04.2021 г., е отложено поради несъгласие на страните призованите за снемане на показания свидетели да бъдат разпитани онлайн чрез видеоконферентна връзка.

Съдебното заседание, насрочено на 15.10.2021 г., е отложено поради отсъствието на ОТ поради налични уважителни (здравословни) причини.

Съдебното заседание, насрочено на 03.11.2021 г., е отложено поради отсъствие на защитник на друг подсъдим.

Съдебното заседание, насрочено за 18.03.2022 г., е отсрочено поради отсъствие на друг подсъдим поради заболяване.

Съдебното заседание, насрочено за 27.05.2022 г., е отложено поради отсъствие на защитник на подсъдим.

В хода на цялото провеждано съдебно производство нито една от страните не е искала отвод на съдебния състав (председателя на състава и съдебните заседатели).

3. Съдия-докладчикът (председателят на съдебния състав) е съдия в Специализиран наказателен съд и бе председател на съда до 28.07.2022 г. Участвал е в обсъждане на Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, с който се закриват Специализираният наказателен съд и Апелативният специализиран наказателен съд, който към настоящ момент (на изготвяне на запитването) е приет и влязъл в сила закон (Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, обнародван в ДВ. бр. 32/26.04.2022 г.). Публично, многократно е изразил становище, че закриването на съда, по начина, по който се прави и с изложените мотиви, противоречи на принципа на върховенство на закона, нарушава независимостта на този орган на съдебната власт и разделението на властите и е форма на натиск от страна на другите две власти.

4. На 25.02.2022 г. при обсъждане на законопроекта в заседание на Гражданския съвет към ВСС становище е изразила адв. Ирина Алексова – защитник на подсъдимия ОТ. В становището си тя е изложила свои оплаквания по дела, по които е била страна в Специализирания наказателен съд, и е заявила, че закриването на съдилищата е „първа крачка за гражданите, магистратите и защитниците за справедлив и бърз процес“.

Точното ѝ изказване е следното, цит. Ирина Алексова: „Да се представя. Казвам се Ирина Алексова, адвокат съм в САК. И тъй като тук ставаше въпрос от изказващите се дали тези, които са написали проекта за промяна на закона, разбират от наказателно право, искам да кажа, че аз вече 30-а година съм наказателен адвокат и съм работила както почти във всички съдилища в София, така и в Специализирания наказателен съд. Въпреки че колегата KS каза, че ние няма да коментираме политическите изказвания, каквито тук несъмнено бяха направени, все пак искам да уточня, че нашето сдружение подкрепя този законопроект не защото защитаваме олигарсите, а защото с години работим в тази сфера и виждаме проблеми, които са създадени от самата ситуация, че бяха създадени специализираните съдилища и прокуратура. Нашето основно, принципно становище е, че за реформирането на съдебната ни система е наложително да няма специализирани съдилища. Самата тема на нашето събиране днес, доколкото го чух (може и да греша), е реформа в съдебната система или ликвидация на специализираните съдилища. Ние считаме, че естествено със закриването на специализираните съдилища и прокуратура не се изчерпва реформата, но това наистина е първа крачка за гражданите, магистратите и защитниците за справедлив и бърз процес. Едни от нещата, които сме посочили, практики, които са различни от това, което срещаме в общите съдилища, за нас са следните - тъй като (извинявайте за момент, малко се притеснявам, за първи път се явявам при вас) съдия Мариета Райкова каза: „Посочете ми грешките, защото в законопроекта, в мотивите не са посочени грешките“. Ние считаме, че Специализираната прокуратура налага практика за механично свързване на лица с цел разследването им именно от специализираните съдилища. Това наше виждане намира опора и в представените към 44 мотивите на законопроекта обстоятелства, че се налагат ниски наказания за престъпления, които са тежко наказуеми, и както каза колегата KS, единственият извод е, че в крайна сметка по основните престъпления, а именно участие в организирана престъпна група, не се доказва участието на подсъдимите, а те биват наказани само по вторичните престъпления, за които са обвинени. За нас е проблем продължителният период на задържане на обвинени лица, като независимо дали има наличие или липса на опасност същите да се укриват от органите на правосъдието, те биват задържани. Има вече влезли в сила решения срещу България във връзка с продължителния период на задържане. Тъй като ZY - председател на Специализирания апелативен съд, си позволи да посочи пример от неговата практика, ще си позволя и аз един такъв пример от моята практика. Мой клиент беше задържан, който е на 45 години, с висше образование, никога не е имал никакъв досег с криминалния свят, нито е бил регистриран, нито има висящи

дела, с четири деца, работещ във фирма. Беше задържан, ако не се лъжа, за около 8 месеца. Минавахме непрекъснати мерки през Специализирания и Апелативния специализиран съд, където без почти никакви мотиви му беше отказана промяната, макар и на „домашен арест“. В един момент този мой клиент ми каза: „Давай да сключваме споразумение. Аз не мога повече, не съм си виждал децата си (той имаше новородени деца в този момент), искам да сключа споразумение“. Казвам: „Добре, но ти наистина уверен ли си, че си извършил това престъпление?“. Той каза: „Не, аз искам просто да изляза оттук“. Затова е нашето следващо оплакване, че този продължителен период на задържане (което не го виждам лично аз, като адвокат, по другите съдилища) е някакъв механизъм за сключване на споразумение и за приключване на делото. Съществува и механизъм за проект за сключване на споразумение, когато едно дело не е приключено, и веднага след това съответният човек, обвиняем, който е подписал споразумението, му бива променяна мярката. Също така многобройните разрешения за използване на специални разузнавателни средства. Никой от нас не твърди, че те са незаконосъобразни, въпросът е дали обемът на СРС-тата съответства на резултатите от влезлите в сила присъди с повдигнатите първоначални обвинения, поради което считаме, че надвишава обществения интерес по отношение на борбата с престъпността. Изказаха се немалко опасения, че когато тези дела отидат в окръжните съдилища, това би могло да бъде проблем по отношение на 45 свидетелите. Считам, че в закона са изчерпани и доста мерки по отношение на закрила на свидетелите. От друга страна, примерът, даден от ЗУ, показва, че въпреки че двамата свидетели са разпитани не в местния окръжен съд, а пред Специализирания съд, това пак е довело до тяхното убийство, което показва, че не е свършена достатъчно работата по отношение на закрилата на свидетелите. Неприятно впечатление специално на мен ми прави, че се поставя под въпрос, че ако започнат тези дела да се гледат в окръжните съдилища, вече на местна почва ще има влияние върху окръжните съдии, които правораздават там, както и че ако делата с чиновниците от висшите ешелони на властта ще се гледат от Софийския градски съд, този съд ще стане клиентелистки. В някаква степен с тези си становища се поставят магистрати срещу магистрати и възможността по някакъв начин да се постави под съмнение тяхната безпристрастност. Считам, че това не е добра идея. Мога да ви кажа и още едно лично впечатление от този съд. Ние знаем мнението на Конституционния съд, че специализираните съдилища не са извънредни, защото действат по действащите НК и НПК. За съжаление, в Специализирания съд по едно дело съм наблюдавала състав, според който, ако защитникът или неговият подзащитен (става въпрос за тежко наказуеми престъпления) биват обективно възпрепятствани да присъстват в съдебното заседание, в случая болни от ковид, това не означава, че делото не следва да се гледа. Същият този състав допусна разглеждане на дело, като „забрави“ да извика (охраната) няколко подсъдими, които бяха задържани, и всъщност половината от съдебното заседание се гледа в отсъствието на немалка част от подсъдимите, пак ще кажа - говоря за тежко наказуеми престъпления,

което не съм срещала никъде в другите съдилища, да не говоря, че това е в изключително грубо нарушение с действащия Наказателно-процесуален кодекс. И последно една реплика към СВ. Адвокатите, за разлика от прокурорите, нашите клиенти ни наемат интуито персоне, т.е. ние не сме взаимозаменящи се. И ние сме важна, според мен, страна от процеса, както е важна прокуратурата. Самият изказ, че как така съдилищата се съобразяват с ангажиментите на адвокатите, според мен не е недопустим на едно такова събиране, каквото е нашето, на професионалисти, защото по този начин, ако не се съобразяват с нашите ангажименти, това означава, че хората ще останат без право на защита, което е грубо нарушение. 46 И в обобщение искам да кажа, че считаме, че няма необходимост от специализиране, няма необходимост от съсредоточаването на определени дела в специализиран съд. Считаме, че съдиите в окръжните съдилища, в Софийския градски съд са достатъчно добре подготвени да могат да гледат тези дела, като макар и като трета инстанция, както се изтъква, че в момента ВКС е трета независима инстанция на специализираните съдилища, считам, че самият процес ограничава възможността, тъй като ВКС се произнася само по правото, а не по фактите, дава възможност в един малък кръг от магистрати в специализираните съдилища те да нямат достатъчен обективен контрол от независим друг съд. Поради това считаме, че трябва да се върне подсъдността на окръжните съдилища и съответно на Софийския градски съд.“ (край на цитата).

Линк към пълния стенографски протокол от заседанието на Гражданския съвет към ВСС, проведено на 25.02.2022г.:
<http://www.vss.justice.bg/root/f/upload/35/25.02.2022.pdf>

5. Предвид становището на адв. Алексова, че Специализираният наказателен съд като самостоятелен орган на съдебната власт не е гарант за справедлив процес, след приемане на закона, в който официално са застъпени тези мотиви, запитващият съд е очаквал да бъде направено аргументирано искане за отвод на състава, разглеждащ настоящото дело, но такъв не е последвал.

6. Съдебният състав няма субективна причина за отвод по делото. По негова преценка не е налице субективна предубеденост по отношение на делото или страните. От друга страна – изложените от адв. Алексова съображения като представител на неправителствено сдружение при обсъждане на законопроекта на 25.02.2022 г., мотивите на законопроекта и оценката за въздействие, оспорват качеството не само на запитващия състав, но и на целия Специализиран наказателен съд като независим орган на съдебната власт. Мотивите, с които е приет законът (писмени мотиви на вносителя, оценка за въздействие и становища на представителите на законодателната и изпълнителната власт при устните обсъждания в Народното събрание на Република България), както и конкретни негови разпоредби, уреждащи статута на магистратите от закриваните съдилища и мотивите към тях, създават съмнение в запитващия съд за тежък натиск

върху независимостта на този орган на съдебната власт, както и за преследване на нелегитимни цели с привидно законни действия на лица извън съдебната власт. Според запитващата юрисдикция, с развитата се процедура се е създала правна несигурност за всички актове, които ще бъдат постановени по дела на специализираните съдилища след приемане и влизане в сила на закона, заради начина и мотивите, с които това е направено. Поради което, съдът реши да отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз относно съвместимостта на приетия закон с правото на Европейския съюз и в частност - с разпоредбите на чл. 2, чл. 6, пар. 1 и 3, чл. 19, пар. 1, ал. 2 от ДЕС, вр. чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, съответно - дали с приетия закон е нарушена независимостта на специализираните съдилища с оглед обективния подход при извършване на тази преценка и какви са последиците за актовете по делата (вкл. и за крайните актове по делата), които се разглеждаха в Специализирания наказателен съд в периода от обнародване на закона до окончателното закриване на съда (26.04.2022 г.—28.07.2022 г.) и които продължават да се разглеждат от същите съдебни състави.

7. Това запитване ще е от значение, за да може съдебният състав да реши какви следва да са процесуалните му действия по делата, разпределени му за разглеждане в Специализирания наказателен съд, които приетият закон го задължава да продължи да гледа и да довърши, независимо че оспорва качеството на този орган на съдебната власт на независим съд и гарант на правата на гражданите. Това е необходимо и предвид задължението на съдията да извърши самостоятелна преценка дали не следва да се постанови отвод, поради нарушаване независимостта на съда, включително и с оглед обективния подход при извършване на тази преценка.

ФАКТИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРИЕМАНЕ НА ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ, ОБН. ДВ БР. 32/26.04.2022 Г.

8. Съгласно Конституцията на Република България правораздаването се осъществява от Върховния касационен съд, Върховния административен съд, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища (чл. 119, ал. 1). Със закон могат да се създават и специализирани съдилища (чл. 119, ал. 2).

9. Специализираните съдилища са създадени със Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт през 2011 г. С Решение № 6/27 март 2018г. на Конституционния съд по конституционно дело № 10/2017 г (приложение № 9) и Решение № 10 от 15 ноември 2011г. на Конституционният съд по конституционно дело № 6/2011 г. (приложение №10) е отхвърлено становището, че специализираните наказателни съдилища са извънредни. Конституционният съд се е позовал на това, че тези съдилища правораздават по общите правила, че магистратите в тях се назначават, преместват, повишават и освобождават от длъжност по същите

правила, като тези в останалите съдилища. Отхвърлена е тезата, че специализацията по субект и предмет превръща един съд в извънреден.

10. На специализираните съдилища са били възложени делата за престъпления, извършени от организирани престъпни групи. Последователно, след изменения в НПК (обн. ДВ бр. 42 от 09.06.2015 г.) компетентността им е разширена с делата по Глава Първа от Наказателния кодекс: „Престъпления против републиката“, а през 2017 г. и с делата за корупционни престъпления срещу определени категории субекти - лица, заемащи висши публични длъжности (обн. ДВ, бр. 63/04.08.2017 г., в сила от 05.11.2017 г.).

11. Редът, по който са назначени магистратите в специализираните съдилища, е идентичен с този за назначаване на магистратите в другите съдилища. Всички са назначени след конкурсни и изборни процедури, идентични с тези за всички останали магистрати в страната. Статутът на специализираните съдии е идентичен с този на останалите магистрати в България. Гаранциите, които Конституцията дава за независимостта на магистратите в специализираните съдилища, са същите, каквито и за другите магистрати.

12. В бр. 32 на Държавен вестник на 26.04.2022 г. е обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, с който се заличават съществуващите специализирани наказателни съдилища (първоинстанционен и апелативен) и специализираните прокуратури към тях, променя се подсъдността на делата, които към 26.04.2022 г. са се разглеждали от тях и се урежда правоприемство на правата и задълженията на институциите. Според закона, Софийски градски съд става правоприемник на Специализирания наказателен съд, а Софийският апелативен съд – на Апелативния специализиран наказателен съд. В описаните части законът влиза в сила три месеца след обнародването му – считано от 28.07.2022 г. (**Приложение №5**)

13. Със закона се урежда задължение на Висшия съдебен съвет да преназначи магистратите от закриваните съдилища, без конкурс, при създадено ограничение на брой магистрати от тях, които могат да бъдат преназначени в един съд – до ¼ за магистратите от Специализирания наказателен съд и до 1/3 за тези от Апелативния специализиран наказателен съд - правила в параграф 44 от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, обнародван в ДВ, бр. 32/26.04.2022 г. Тези правила, засягащи статута на магистратите в закриваните съдилища, влязоха в сила в деня на обнародването (26.04.2022 г.) и са в отклонение от общите правила за преназначаване на магистрати при закриване на съд или намаляване на числеността му. Преназначаването на магистратите по тези правила, съгласно закона, следваше да се осъществи в срок от 44 дни след обнародването му. Беше предвидено предварително изпълнение на решенията на Висшия съдебен съвет за преназначаване на магистратите от

специализираните съдилища (обжалването не спира изпълнението) в отклонение от общите правила на Закона за съдебната власт – чл. 161, ал. 1, който гласи, че след влизане в сила на решението за назначаване на магистрат, той встъпва в длъжност в едномесечен срок.

14. Със закона се предвиди отлагателен срок за влизане в сила на разпоредбите за заличаване на съда и промяна на подсъдността на делата – 3 месеца от обнародването му (параграф 61 от Закона). От обнародването на закона до влизането на тези разпоредби в сила в специализираните съдилища следваше да се образуват и разглеждат нови дела и да продължат гледането на вече образуваните. Предвиди се съдебните дела, по които е проведено разпоредително заседание, да се довършат от съдебните състави, пред които са висящи и да не започват отначало. За целта законът предвиди завеждане на делата в Софийски градски съд, съответно Софийски апелативен съд, промяна на мандата на съдебните заседатели, участващи в тях, които да се считат за съдебни заседатели при Софийски градски съд, и командироване на магистратите, които не са преназначени в Софийски градски съд, съответно Софийски апелативен съд, за довършването им (параграфи 45 и 47 от Закона).

15. Мотивите на закона разкриват основанията на законодателя да предприеме промяната в законодателството и обществената необходимост от нея. Необходимостта от промяната в мотивите на закона беше обоснована по следния начин: „Предложените със законопроекта структурни и организационни промени по отношение на звената на специализираното наказателно правосъдие имат за цел да гарантират конституционния принцип за независимост на съдебната власт и защитата на конституционните права на гражданите. За десетгодишния срок на своето действие специализираните наказателни съдилища и съответните им прокуратури не постигнаха заложените със създаването им през 2011 г. цели“. Като мотив бе посочено също така, че цит.: „Смесването на критериите за специализация по материя (предмет) и специализация с оглед на субектите, въведено с измененията и допълненията на чл. 411а, ал. 1 – 7 от НПК постави въпросите за принципа за независимост на съда, а оттук и принципа на правовата държава, за колизия със стандартите, формулирани в Становище № 15/2012 на Консултативния съвет на европейските съдии (КСЕС)“.

16. Като обосновка в мотивите на закона и частичната предварителна оценка за въздействие се сочи, че разширяването на подсъдността на специализираните съдилища целяло да компенсира недостатъчно убедителни резултати от работата им, че в докладите на Европейската комисия се критикувала работата им, липсвали достатъчно убедителни резултати по отношение делата за корупция по високите етажи на властта, което съответствало на усещането за резултатите от борбата с корупцията в гражданите; в съда се разглеждали преимуществено частни наказателни дела, а не дела по същество (НОХД по внесени обвинителни актове), много

от делата приключвали със споразумения, преобладавали леките наказания – около 3 години „лишаване от свобода“, показателен бил броят на отменените и изменени присъди, незаетите места в тези съдилища се заемали чрез командироване до провеждане на конкурс.

17. По отношение на приетите разпоредби за преназначаване на магистратите, които се отклоняват от общия ред за преназначаване на съдии (параграф 44 от окончателния текст на Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, в сила от 26.04.2022г. – **приложение № 5**) бяха изложени допълнителни мотиви, тъй като първоначално подложения на обществено обсъждане проект не съдържаеше такива разпоредби, а именно за преодоляване на трудностите, които биха възникнали при преназначаване на голям брой магистрати от един орган в друг, било необходимо въвеждане на допълнителен критерий за пропорционалност; това щяло да осуети всички трудности от организационен, административен и технически характер, които биха осуетили встъпването на магистратите в длъжност; щяло да осуети и всички трудности в приемащия орган; така се осуетявала и възможността магистратите на практика да бъдат преместени в рамките на друг/други такива органи, което би обезсмислило реформата; въведеният квотен принцип щял да даде възможност на Висшия съдебен съвет да разпредели магистратите с оглед високата експертиза, с която се ползват, която не предполагала концентриране на такъв широк и специализиран кадрови потенциал (**Приложение № 6**).

ДОПЪЛНИТЕЛНИ ОБСТОЯТЕЛСТВА, НАСТЪПИЛИ СЛЕД ПРИЕМАНЕ НА ЗАКОНА, ВЪВ ВРЪЗКА С ОСПОРВАНЕТО МУ ПРЕД КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД НА БЪЛГАРИЯ И ПРЕНАЗНАЧАВАНЕ НА СЪДИИТЕ ОТ СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ СЪДИЛИЩА

18. След обнародване на закона и влизането в сила на 26.04.2022 г. на разпоредбите за преназначаване на съдиите от специализираните съдилища по реда и при въведените ограничения на параграфи 44 и 45 от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, той беше оспорен от Главния прокурор на Република България пред Конституционния съд. Висшият съдебен съвет, който бе задължен от закона да преназначи магистратите при приетите правила в срок до 10 юни 2022 г., спря процедурите по преназначаване до произнасянето по конституционното дело.

С решение на Конституционния съд на Република България № 7/14.07.2022 г. по к.д. № 9/2022 г. бяха обявени за противоконституционни разпоредбите на параграф 44, ал. 3, изречение второ, на параграф 45, ал. 3, изречение второ и ал. 6, изречение второ от Преходните и заключителните разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (обн. ДВ, бр. 32 от 26.04.2022 г.), като бе признато, че тези разпоредби нарушават принципите на разделение на властите и накърняват независимостта на

съдиите. След постановяване на решението, процедурите бяха възобновени и магистратите бяха преназначени по правилата, валидни за всички други съдии.

19. Единствената причина да не настъпят целените от законодателя последици – преназначаването на магистрати при действието на тези противоконституционни разпоредби, е актът по спиране на процедурата от Висшия съдебен съвет. За това, че зад тези действия на законодателя се крият неясни уговорки и интереси, вече има и официални изявления. Например, в интервю пред национална медия на 22.06.2022 г. представител на политическа партия, гласувала за приемане на закона, заяви публично, че са предупреждавали коалиционния си партньор, че разпоредбите за квотите при преназначаването на магистратите са противоконституционни, но са били убедени от тях да ги подкрепят, за да мине някакво решение за АПИ (съкратено име на Агенция пътна инфраструктура) - <https://btvnovinite.bg/predavania/tazi-sutrin/miteva-pravilnoto-reshenie-e-tochkata-za-izbor-na-predsedatel-na-ns-da-otpadne.html> (7,42 минута). Може само да гадаем какви интереси стоят зад закриването на специализираните съдилища, при липсата на каквато и да е фактическа обосновка и обективни данни за работата на съда в протеклата законодателна процедура.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ ТЪЛКУВАНЕ:

20. В процедурата по закриване на съда бе проведена дискусия относно обосноваването на необходимостта от закриване на институцията и мотивите, с които това се прави. Магистратите от специализираните съдилища изразихме становище, че в суверенната преценка на всяка държава членка е въпросът как да организира органите на съдебната си власт, но при предприемане на действия за закриване на съд тя следва да съблюдава и спазва принципите на върховенство на закона и незасягане на независимостта на магистратите.

21. Принципът на върховенство на закона е основополагащ и защитим принцип на всички държави на ЕС, източник на защитими по съдебен ред принципи, приложими в рамките на правната система на ЕС, произтичащи от конституционните традиции, които са общи за държавите членки. Когато се извършва закриване на съдебни органи, принципът на върховенство на закона изисква спазване на разделението на властите и запазване на независимостта на магистратите. Това не са самоцелни изисквания, а цялостна защита правото на гражданите на справедлив процес, проведен от независим съд, които са регламентирани с чл. 19, пар. 1 от ДЕС и чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз.

22. В член 2 от Регламент 2020/2092 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2020 година относно общ режим на обвързаност с условия за защита на бюджета на Съюза, се предвижда, че принципите на

правовата държава се отнасят до ценността на Съюза, заложената в член 2 от ДЕС. Те включват принципите на законност, което предполага прозрачен, отчетен, демократичен и плуралистичен законодателен процес; правна сигурност; забрана на произвол от страна на органите на изпълнителната власт; ефективна съдебна защита, включително достъп до правосъдие, от независими и безпристрастни съдилища, също и по отношение на основните права; разделение на властите и недискриминация и равенство пред закона.

23. В мотивите на Регламента е обърнато специално внимание на въпроса за независимостта и безпристрастността на съдебната власт: „(9) Независимостта и безпристрастността на съдебната власт следва винаги да са гарантирани, а службите, натоварени с разследването и наказателното преследване, следва да бъдат в състояние надлежно да изпълняват функциите си. На съдебните органи и службите, натоварени с разследването и наказателното преследване, следва да се предоставят достатъчно финансови и човешки ресурси и процедури, за да могат те да действат ефективно и по начин, осигуряващ пълно зачитане на правото на справедлив съдебен процес, включително зачитане на правото на защита. Окончателните съдебни решения следва да се изпълняват ефективно. Тези условия са необходими като минимална гаранция срещу незаконосъобразни и произволни решения на органите на публичната власт, които могат да навредят на финансовите интереси на Съюза. (10) Независимостта на съдебната власт предполага по-конкретно, че съответният съдебен орган е в състояние да упражнява, както според съответните правила, така и на практика, съдебните си функции напълно самостоятелно, без да е йерархично обвързан или да е подчинен на друг орган, и без да получава нареждания или указания от когото и да било, като по този начин е защитен от външна намеса или натиск, които могат да накърнят независимостта на преценката на неговите членове и да повлияят на техните решения. Гаранциите за независимост и безпристрастност изискват правила, по-конкретно що се отнася до състава на органа и назначаването, срока на упражняване на функциите и основанията за отвод и освобождаване от длъжност на членовете му, които да отстранят всяко основателно съмнение в съзнанието на гражданите по отношение на неподатливостта на този орган на външни фактори и неговата неутралност по отношение на защитаваните пред него интереси“.

24. В проведената процедура по обсъждане на закона магистратите от Специализирания наказателен съд изразиха мнението си, че начинът, по който се провежда процедурата, мотивите на законопроекта и регламентацията на преназначаването на магистратите нарушават принципите на върховенство на закона, на разделение на властите и накърняват независимостта на съдиите от закриваните институции, както и че създават съмнения в целена саморазправа заради работата им по разглежданите дела в институцията.

25. С оглед на мотивите, обусловили измененията в Закона за съдебната власт (ДВ. бр. 32 от 26 април 2022 г.), чиято цел е „гарантиране на конституционния принцип за независимост на съдебната власт и защитата на конституционните права на гражданите“, запитващият съд изпитва съмнения относно наличието на основания за отвеждането му от по-нататъшното разглеждане на делото, които са свързани с посочените в преюдициалните въпроси разпоредби от правото на Европейския съюз. Те са пряко обвързани с необходимостта от преценка на основанията за самоотвод на съдебния състав.

26. Запитващият съд изпитва съмнения дали след като качеството му на гарант за независимостта на съдебната власт и защитата на конституционните права на гражданите по делата в закрития съд е поставено под въпрос в мотивите, довели до приемането на влезлия в сила закон и до закриването, може да продължи с разглеждането на производствата на този орган на съдебната власт, включително и да постанови акт по същество, както и какви биха били последиците за постановените процесуални актове и актове по същество, в случай, че не се отведе. Всички дела, които следва да се довършат от съдиите от бившите специализирани съдилища, са се разглеждали в орган на съдебната власт, на който законодателят официално, с мотивите и оценката за въздействие на закона, е отрекъл качеството на независим съд и гарант за правата на гражданите, при това без да изложи никакви конкретни обстоятелства, които да обосновават това.

27. С оглед на посочените мотиви, обусловили изменението на Закона за съдебната власт, пълното закриване на Специализирания съд като самостоятелен орган на съдебната власт в България и целеното от законодателя преместване на съдиите в различни съдилища по разпоредбите за максимален брой съдии, които могат да се назначат в един орган на съдебната власт (които не са предвидени при закриване на нито един друг орган), запитващият съд изпитва съмнения, дали законът не съдържа дискриминационни разпоредби (предвид забраната за неравно третиране), които накърняват независимостта на съдиите.

28. Изпитва съмнения и за това, дали са съвместими с правото на Съюза мотиви за закриване на орган на съдебната власт в държава членка като инкорпорирани в изменения Закон за съдебната власт, които поставят под въпрос качеството на съдебна институция на „независим и безпристрастен съд“, без конкретна обосновка за фактите, въз основа на които се прави това заключение. Ако това не е така, запитващият съд изпитва съмнения, какви следва да са действията му във връзка с приетия закон. Питането ще е от значение както за конкретното дело, по което се прави, така и за другите дела, разглеждани в специализираните съдилища, които следва да се довършат от съдиите след закриването им. Въпросът за безпристрастността на съдебния състав, разгледал делото, е фундаментален за стабилитета на всеки един съдебен акт. Той може да се постави във всеки един момент на

производството до окончателното му приключване и може да е основа за искане за възобновяване на приключило дело.

29. Отговорът на Съда на ЕС ще послужи за отправна точка при произнасянето на съда по разглежданото конкретно наказателно производство с акт по същество, с процесуален акт или с депозиране на самоотвод (преценката за наличието на който е длъжен да извърши в хода на производството). Ще послужи за такава и при преценката, дали не следва да си направи отвод и по другите дела, които законът го задължава да довърши.

30. Запитващият съд счита, че отправянето на преюдициалното запитване отговаря на изискванията за допустимост, тъй като пред него е налице висящ спор и следва да се произнесе в производство, което приключва с правораздавателен акт. Отговорът на Съда на ЕС е необходим при извършване на задължителната преценка, дали може и следва да продължи разглеждането на висящия пред него спор, включително и да постанови акт по същество, както и какви са последиците от това с оглед на предимството на правото на Съюза.

31. Посоченият в член 19, параграф 1, втора алинея от ДЕС принцип на ефективна съдебна защита на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, представлява основен принцип на правото на Съюза, който произтича от общите конституционни традиции на държавите членки, прогласен е в членове 6 и 13 от ЕКПЧ и е потвърден в член 47 от Хартата (Решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др.: C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19). Съгласно същия, всяка държава членка трябва да гарантира, че органите, които като „юрисдикции“ по смисъла на правото на Съюза, са част от системата ѝ от способности за защита в областите, обхванати от правото на Съюза и следователно биха могли да се произнасят в това си качество по прилагането или тълкуването на правото на Съюза, отговарят на изискванията за ефективна съдебна защита.

32. Запитващият съд може да се произнася по въпроси относно прилагането или тълкуването на правото на Съюза. За да се гарантира, че такъв съд (Специализирания наказателен съд) е в състояние да осигури така изискваната от член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС ефективна съдебна защита, запазването на независимостта му е от първостепенно значение, което се потвърждава от член 47, втора алинея от Хартата, съгласно който достъпът до независим съд е едно от изискванията, свързани с основното право на ефективни правни средства за защита (Решения от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др.: C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19).

33. Това изискване за независимост на съдилищата (и в частност на Специализирания наказателен съд), присъщо за правосъдната дейност, спада към основното съдържание на правото на ефективна съдебна защита и на

основното право на справедлив съдебен процес, което има кардинално значение като гаранция за защитата на всички права, които правните субекти черпят от правото на Съюза, и за опазването на общите ценности на държавите членки, прогласени в член 2 ДЕС, по-конкретно на ценността правова държава.

34. От изключително значение е съдиите да са защитени от външна намеса или натиск, които могат да застрашат тяхната независимост. Правилата, приложими към статута на съдиите и упражняването на техните функции, трябва по-специално да позволяват да се изключи не само всяко пряко влияние под формата на инструкции, но и всички форми на косвено влияние, които биха могли да насочват решенията на съответните съдии, и по този начин те да не създадат впечатление за независимост или за безпристрастност, което е в състояние да накърни доверието, което правосъдието трябва да вдъхва на правните субекти в едно демократично общество и в една правова държава (Решение от 18 май 2021г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др.: С-83/19, С-127/19, С-195/19, С-291/19, С-355/19 и С-397/19).

35. Съгласно практиката на Съда на ЕС и предвид кардиналното значение на принципа на несменяемост, изключение от този принцип е допустимо само ако е оправдано от легитимна цел и е пропорционално с оглед на постигането ѝ, както и при условие, че не поражда основателни съмнения в съзнанието на правните субекти относно неподатливостта на съответните съдилища на външни фактори и неутралността им по отношение на противопоставящите интереси. Ето защо е общопризнато, че съдиите могат да бъдат освободени от длъжност само ако не са в състояние да продължат да изпълняват функциите си поради неспособност или сериозно нарушение на задълженията им и при спазване на съответните процедури.

36. Съгласно практиката на Съда на ЕС принудителните премествания (а по аналогия и принудителното освобождаване от длъжност, преназначаване или командироване) на съдия в друг съд, биха могли да засегнат принципите на несменяемост и на независимост на съдиите. Според практиката на Съда на ЕС такива премествания могат да са средство за упражняване на контрол върху съдържанието на съдебните актове, тъй като са в състояние не само да засегнат обхвата на задълженията на съответните магистрати и разглеждането на възложените им случаи, но и да окажат значително отражение върху живота и кариерата им, както и да имат последици, подобни на тези на дисциплинарно наказание (Решение от 6 октомври 2021 г., С-487/19).

37. До настоящия момент Съдът на ЕС не се е произнасял по въпроси, свързани с цялостното закриване на самостоятелен орган на съдебната власт и включващо всички назначени в него съдии, с мотиви, че този орган е пречка за „гарантиране на конституционния принцип за независимост на съдебната власт и защитата на конституционните права на гражданите“,

както и по въпроси относно статута и независимостта на съдиите от закрит съд при последващото им преназначаване на други длъжности или при командироване в друг орган на съдебната власт до приключване на разглежданите наказателни производства с акт по същество.

38. Относно въпросите, свързани с преместванията на съдии (а по аналогия и принудителното освобождаване от длъжност, преназначаване или командироване), Европейският съд по правата на човека е отбелязал, че подобни актове потвърждават наличието на произтичащо от независимостта на съдебната власт право на членовете на съдебната власт на защита срещу произволно преместване. В това отношение ЕСПЧ е изтъкнал значението на процесуалните гаранции и на възможността за обжалване по съдебен ред на решенията, които засягат кариерата на съдиите, включително техния статут, и по-специално решенията за принудителното им преместване (а по аналогия и принудителното освобождаване от длъжност, преназначаване или командироване), за да се гарантира, че тяхната независимост няма да бъде застрашена от неоснователно външно влияние (вж. в този смисъл ЕСПЧ, 9 март 2021 г., *Vilgen c/y Турция*). Следва да се отбележи, че измененията в Закона за съдебната власт предвиждат предварително изпълнение на решенията за преназначаване на съдиите от специализираните съдилища (обжалването на акта не спира изпълнението), дори и да не са дали съгласие за преназначаване на конкретната длъжност.

39. Доколкото поисканото от запитващата юрисдикция тълкуване на член 47, втора алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз следва да бъде съобразено с нивото на защита, гарантирано от член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, както е тълкуван от Европейския съд по правата на човека, запитващата юрисдикция отчита, че според ЕСПЧ макар правото на „съд, създаден в съответствие със закона“, гарантирано в член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, да е самостоятелно право, то все пак е тясно свързано с гаранциите за „независимост“ и „безпристрастност“. В този смисъл посоченият съд е приел, че макар всяко едно от институционалните изисквания по член 6, параграф 1 от ЕКПЧ да преследва конкретна цел, което ги превръща в специфични гаранции на справедлив съдебен процес, общото между тях е, че зачитат основни принципи като върховенството на правото и разделението на властите, като в това отношение уточнява, че в основата на всяко от тези изисквания е необходимостта от запазване на доверието, което съдебната власт трябва да вдъхва на правните субекти, и независимостта на тази власт по отношение на другите власти (ЕСПЧ, Решение от 1 декември 2020 г., *Ástráðsson c/y Исландия*).

40. В съответствие с принципа на разделение на властите, характерен за функционирането на всяка правова държава, трябва да се гарантира независимостта на съдилищата, по-специално спрямо законодателната и изпълнителната власт (Решение от 20 април 2021 г., *Repubblika, C-896/19*).

41. До приемането на измененията в Закона за съдебната власт, свързани със закриването на специализираните съдилища и прокуратури, не е имало съмнения, че Специализираният наказателен съд не отговаря на изискванията на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, както и на изискванията, установени за понятията „юрисдикция“ в член 267, трета алинея ДФЕС и „съд“ в член 47, втора алинея от Хартата на основните права в контекста на правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес и на стандарта за „независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона“ по член 6, параграф 1 от ЕКПЧ. Това е признато в решенията на Конституционния съд на Република България. Съдът на ЕС не е поставял под съмнение това негово качество при произнасянето си по множеството преюдициални запитвания, отправени от Специализирания наказателен съд.

42. Изразено е становище на закриваните съдилища, че мотивите на закона (че закриването на съда цели да гарантира независимостта на съдебната власт и защитата на конституционните права на гражданите, което не е обосновано с конкретни данни) нарушават независимостта на магистратите, принципите на разделение на властите и върховенство на закона. Доколкото се отправят упреци към съдебен орган, че съществуването и работата му са в противоречие с принципите на независимост на съдебната власт и защита на конституционните права на гражданите, би следвало, съгласно принципите за прозрачност и отчетност на законодателния процес, тези твърдения да са надлежно мотивирани. Изложено е и становище до Министерство на правосъдието и при обсъждане на законопроекта в парламентарната комисия по конституционни и правни въпроси, че закриването на съд с подобни твърдения води до неаргументирано уронване на престижа на орган на съдебната власт и работещите в него магистрати и създава съмнения за прикриване на нелегитимни цели с привидно законни процедури.

43. Заявено е в становище на закриваните съдилища, че в мотивите към законопроекта не е изложен нито един конкретен факт, който да сочи, че дейността на съда е в колизия с принципите за независимост на съда и гарантиране на законните права на гражданите. Въпреки липсата на конкретика в мотивите, са направени възражения срещу всички твърдения на законодателя. Акцентите в становището на специализираните институции по законопроекта, публикуван за обществено обсъждане, са следните:

43.1. Промяната, въведена със законопроекта, не съставлява съдебна реформа, а удовлетворява неясни цели, нямащи нищо общо с действителните обществени нужди и очаквания за бързо и качествено правосъдие.

43.2. Законът не създава нова уредба, а връща стария, слабо ефективен модел, който е бил обект на критика, както в страната, така и от международните институции.

43.3. Връщането на компетентността върху делата за организирана престъпност по местата, в които действат организираните престъпни групи, би затруднило не само процесите за съдебно разглеждане на тези престъпления, но и самото досъдебно производство и разкриването им.

43.4. Абсурдно е да се твърди от вносителя на законопроекта, че с промяната автоматично ще се стигне до постановяване на осъдителни присъди за корупция по високите етажи на властта, защото само допреди четири години делата за корупция са били подсъдни на общите съдилища, но не е отчетен никакъв съществен напредък. Такива обещания не са съобразени и с принципа за разделението на властите и независимостта на съдиите, които следва да се ръководят при вземане на решения по делата само от закона и доказателствата по делото.

43.5. В мотивите и оценката към законопроекта се излагат неверни твърдения за ниска натовареност на съда като обосновка за липса на ефективност, тъй като данните за работата на Специализирания наказателен съд сочат, че той трайно е сред съдилищата с най-високи показатели, съгласно обобщаваните статистически данни по години от Висшия съдебен съвет.

43.6. В правораздавателната дейност на специализираните съдилища няма никакви съществени негативни отклонения, които да ги изваждат от общата картина на правораздаването.

43.7. В мотивите на законопроекта се твърди непостигане на заложените цели, но без да става ясно кои цели има предвид законодателя, за да може всеки неангажиран с политически интереси гражданин да извърши за себе си независима преценка на твърдението, а и целите на един съд не могат да бъдат различни от бързо, качествено и справедливо правосъдие.

43.8. Няма сравнителен анализ на дейността на специализираните съдилища с дейността на останалите окръжни съдилища, от който да се заключи, че осъществяването от тях правораздаване по определена категория дела до 2012 г., се явява по-ефективно, за да се премине към стария модел.

43.9. Твърденията на вносителя, че законът, с който се закрива съдът, е мотивиран от „критичните оценки на Европейските институции“, е оценен като „фрапантна неистина“, тъй като от съдържанието на докладите по върховенство на закона следва точно обратният извод.

43.10. Като некоректни са оценени твърденията в мотивите към законопроекта, че дейността на съда е критикувана от европейските институции преди 2018 г., заради несправяне с делата за корупция по високите етажи на властта, тъй като този вид дела са възложени на тези съдилища през месец ноември 2017 г. Съответно, критиките до 05.11.2017 г. не са към специализираните органи.

43.11. Направено е възражение срещу начина на представяне на статистически данни от работата на съда (само за 2020 г.), както и срещу негативните внушения, че броят на първоинстанционните наказателни дела от общ характер (НОХД), постъпили през годината, е малък. В тази връзка е обърнато внимание на публикуваните статистически данни на страницата на Висшия съдебен съвет, отразяващи дейността на общите съдилища през 2020 г., според които Специализираният наказателен съд е сред най-натоварените в страната.

43.12. Направено е възражение срещу упрека в мотивите към законопроекта, че прилагането на института на споразумението в Специализирания наказателен съд е негативно явление, тъй като той се използва във всеки български съд, при определени от законодателя правила и процентът на одобрени споразумения спрямо приключени дела по общия ред в този съд, по нищо не се отличава от онзи в общите съдилища.

43.13. Направено е възражение срещу укора, че преобладават „леките“ присъди с наложено наказание „лишаване от свобода“ до 3 години, като е обърнато внимание, че в дейността по индивидуализация на наказанието работата на съдиите от специализираните съдилища не се отличава от тази на общите съдилища и е съобразено със законите и данните по всяко конкретно дело.

43.14. Направено е възражение срещу твърденията, че голяма част от актовете на съда се отменят и изменят. Обърнато е внимание, че в повечето случаи се касае за частично отменени или изменени съдебни актове по дела срещу множество лица и по множество обвинения, т. е. отмяната или изменението обикновено засяга малка част от съдебния акт.

43.15. Обърнато е внимание на доклада на съдии от ВКС, изготвен по надлежния ред в ЗСВ за периода от 2012 г. до 2015 г., приет от Общото събрание на Наказателната колегия на ВКС и от Съдийската колегия на Висш съдебен съвет, в който не е правен негативен извод за качеството на специализираното правораздаване, какъвто се опитва да се внуши с мотивите на законопроекта.

43.16. Направено е възражение, че няма как да се твърди непостигане на целта - да се постигне географско разделение между мястото на наказателното производство срещу членове на организирани престъпни групи и региона, където тези организирани престъпни групи оперират, за да се осигури максимална неутралност на всички замесени страни, включително съдии и съдебни заседатели, тъй като тя е постигната и сега е налице отстъпление на законодателя от тази цел.

43.17. Обърнато е внимание, че противно на твърденията за липса на ефективност от дейността на съда, според справка, която е предоставена от ВСС, броят на разглежданите дела в периода 2002–2011 г., когато

подсъдността за организирана престъпност е била възложена на общите съдилища, е в пъти по-малък от броя на разгледаните от Специализирания наказателен съд след създаването му.

43.18. По отношение на посочения в оценката проблем - че от 2018 г. част от незаетият щат за съдии в тези съдилища се запълва чрез командироване на магистрати, е направено възражение, че това е проблем на цялата съдебна система и изобщо не рефлектира върху въпроса трябва ли да има специализирани наказателни юрисдикции или не, тоест въпросът е абсолютно ирелевантен за обсъжданата тема.

43.19. Направено е възражение срещу занижаването на броя на разгледаните дела на Специализирания наказателен съд за годините на съществуването му в частичната предварителна оценка за въздействие към законопроекта, която е част от мотивите за закриване на съда. Те не са общо 4 679 дела, а 46 979 дела.

43.20. Направено е възражение срещу твърдението, че съществуването на специализираните институции накърнява или поставя въпроса за спазване на конституционния принцип за независимост на съдебната власт и защитата на конституционните права на гражданите, доколкото се касае за съдебни институции, които прилагат същите процесуални и материално-правни норми като останалите съдилища и прокуратури, магистратите в тях се назначават, повишават, преместват и се освобождават от длъжност по правилата, които се прилагат за другите магистрати. Посочени са двете решения на Конституционния съд на Република България, които са в този смисъл.

43.21. Направено е възражение срещу твърдението, че въведената специализация влиза в колизия със стандартите, формулирани в Становище № 15/2012 на Консултативния съвет на европейските съдии (КСЕС), защото то е абсолютно голословно и необосновано.

43.22. Като произволен е оценен изводът, че прехвърлянето на подсъдността за корупционни престъпления, извършени от лица, заемащи висши държавни длъжности, на специализираните органи през 2017 г. е целяло да компенсира липсата на достатъчно убедителни и последователни резултати, които да обосновават съществуването им. Цитирани са мотивите към законопроекта от 2017 г., видно от които, то е следствие на положителна оценка за работата и компетентността на специализираните органи.

43.23. Изразено е становище, че описанието на проблема и заложените цели в оценката за въздействие към законопроекта, представляват хаотично нахвърляни факти и разсъждения, които са лишени от каквато и да е фактическа обосновка и взаимна връзка, че не става ясно, констатирани ли са проблеми в работата на специализираните институции и на база на какви данни се обявяват такива.

43.24. Направено е възражение срещу начина, по който са цитирани ползваните източници - манипулативно и несъответстващо на действителното съдържание на тези документи, което е подробно обосновано.

43.25. Изложено е становище, че липсата на надлежна обосновка създава опасения за истинските цели на търсената промяна, че се създава впечатление, че не е идентифициран обществен проблем, чието разрешаване се търси чрез законодателна промяна, а е поставена цел – закриване на специализираните структури на съдебната власт, за постигането на която се търси обосновка, с която да се оправдае.

43.26. Относно сочения в оценката за въздействие търсен ефект със законопроекта – ограничаване на политическото влияние в правораздаването, укрепване на върховенството на правото и ограничаване на злоупотребата с власт, което е предпоставка и за подобряване на бизнес климата и увеличаване на инвестициите, е зададен конкретен въпрос, на който не е получен отговор – „Твърди ли съставителят на оценката, че в специализираните институции е налице политическо влияние в правораздаването и злоупотреба с власт и ако е така, би ли посочил на какви факти базира оценката си“.

43.27. Начинът на мотивиране на законопроекта е оценен като действия, целящи уронване престижа на магистратите, работещи в тези институции, насочени единствено към манипулиране на общественото мнение, съответно представяне като обществено полезна готвената промяна, която реално няма легитимна основа.

43.28. Обърнато е внимание, че такава значима законодателна промяна се нуждае от професионално и достатъчно по обем във времето обсъждане, поради което бързото ѝ приемане създава риск от нарушаване на правната сигурност.

43.29. Със становището по публикувания за обществено обсъждане законопроект е направено искане да се удължи срока за обществено обсъждане до законоустановения (бе приет скъсен срок за обсъждане – 14-дневен, който според закона се допуска в изключителни случаи). Оспорени са всички констатации в приложената частична оценка за въздействието, нейната компетентността и безпристрастност. Направено е възражение и срещу твърдението, че 14-дневният срок за обществено обсъждане на законопроекта се явява достатъчен, тъй като бил продължение на дискусиата по същото законодателно предложение от предходен период, като е обяснено, че нито законопроектът е идентичен с този, внесен в 46-тото Народно събрание, нито вносителят е същия, а Народното събрание в момента на обсъждането е 47-то.

47.30. Изразено е становище, че за първи път в демократичната история на правораздаването се предлага закриване на съдебна институция, при съществуващо съмнение, че се нарушават основни гаранции за независимост на работещите в този орган съдии, поставяйки ги в уязвима позиция (да се прекрати възможността да разглеждат делата, като се закрие институцията, към която те правораздават; иначе казано – поради липсата на легитимна възможност да им се въздейства, да се постави под въпрос съществуването на институцията).

48. По отношение на предвидения начин за преназначаване на магистратите не са изложени аргументи в първото становище на съдиите, тъй като в законопроекта, подложен на обществено обсъждане, е предвидено след закриване на специализираните институции магистратите в тях да се преназначават по съществуващия в закона ред за преназначаване на всички магистрати при закриване на съд или прокуратура или намаляване на числеността им в чл. 194 от Закона за съдебната власт.

49. След проведеното обществено обсъждане, в Парламента бе внесен изменен законопроект в частта за реда за преназначаване на магистратите от специализираните институции и отчасти - в мотивите на законопроекта. Относно реда за преназначаване на магистратите, законът формално препращаше към съществуващия ред на чл. 194 от Закона за съдебната власт, но реално бе създадена съвсем различна процедура (§ 41 от Проекта на Закон за изменение и допълнение на закона за съдебната власт – **Приложение № 4**). Беше предвидено, след обнародване на законопроекта Висшият съдебен съвет да разкрие места в съдилищата в страната, като вземе предвид натовареността на наказателните им отделения, след което съдиите да подадат заявления къде желаят да бъдат преназначени; следваше подбор по критерии, които не са предвидени в закон за другите магистрати и които законодателят указваше със закона на кадровия орган на съдебната власт; след провеждането на първоначалния подбор и назначаване на магистрати, останалите следваше да подават нови заявления за останалите незаети места, независимо от това, че вече са заявили, къде желаят да бъдат преназначени, до запълване на всички места.

50. В допълнителното становище на съдилищата е направено възражение срещу предлаганите разпоредби, които са оценени като дискриминационни, тъй като създават различен ред за преназначаване на магистратите от специализираните институции, който се отклонява от общия ред. Обърнато е внимание на това, че тези разпоредби противоречат както на Конституцията на Република България, така и Хартата на основните права на Европейския съюз, според която всеки има право да работи и да упражнява свободно избрана или приета професия и на член 6 от Международният пакт за икономически, социални и културни права (1966), според който всеки има право да работи, включително и правото да изкарва прехраната си с работа, която е свободно избрана и приета, тъй като предвиждаха едностранното определяне от кадровия орган на местата, на които магистратите са

ограничени да подадат заявление за преназначаване. Изразено е съмнението, че се цели съдиите в специализираните съдилища да не довършат разглежданите от тях дела, тъй като предвижданата законодателна процедура, в отклонение от общата, ще доведе до неяснота в статута на магистратите. Посочено е, че основен принцип на независимостта на съдиите е гарантиране мандата им до настъпването на законоустановена предпоставка за напускане на длъжността и че приемането на специална уредба по преназначаване само на магистратите от специализираните съдии, в отклонение с общите норми на Закона за съдебната власт, е дискриминационно и ги поставя в неравностойно положение спрямо останалите съдии в България, което е в пряко противоречие с принципа за равенство на гражданите пред закона, прогласен в чл. 6, ал. 2 от Конституцията и чл. 14 от ЕКЗПЧОС. Специалните правила, въведени за преназначаване на магистратите от тези органи, са оценени като произволно неравностойно третиране, основано на дискриминационен признак – обществено положение.

51. В допълнителното становище на съдилищата е посочено, че в мотивите на законопроекта след общественото му обсъждане са внесени промени, които явно показват основателността на твърдението за липса на достоверни данни, които да обосноват предвижданата промяна. Изразено е мнение, че мотиви към законопроекта на практика отсъстват, защото формално предложените такива са изцяло лишени от съдържание. Отново е обърнато внимание на това, че и към момента няма изготвени (нито ползвани) резултати от анализа, възложен от Висшия съдебен съвет относно работата на Специализирания наказателен съд и Апелативния специализиран наказателен съд, както и че не е направена съпоставка с данните от работата на другите окръжни съдилища в страна, за да се твърди липса на резултати от дейността на институцията.

52. Като парадоксално е оценено твърдението в изменените мотиви за наличие на много сериозен проблем, изразяващ се в това, че компетентността на специализираните съдилища е подчинена на преценката на прокуратурата относно формата на съучастие на разследваните лица – дали е обикновено съучастие или трайно сдружаване в организирана престъпна група, тъй като съгласно Конституцията на Република България единствено в правомощията на прокуратурата е да повдига обвинение, съответно, да определя правната му квалификация и никакви промени в Закона за съдебната власт и/или в Наказателно-процесуалния кодекс няма да променят това обстоятелство при съществуващата в страната конституционна уредба.

53. Всички тези аргументи представители на специализираните съдилища изложиха на обсъждането на законопроекта на първо четене в парламента. На първо четене законопроектът бе гласуван изцяло. Обсъждането на отделните текстове бе извършено при гласуване на законопроекта в

парламентарната комисия по конституционни и правни въпроси и в Народното събрание на второ четене.

54. По време на обсъждането на законопроекта на второ четене в Комисията по конституционни и правни въпроси бе направено предложение за създаване на работна група, която да обсъди всички спорни въпроси, включително тези относно статута и начина на преназначаване на магистратите, което бе отхвърлено без аргументи.

55. Бяха внесени и приети от Комисията по конституционни и правни въпроси нови предложения относно разпоредбите на закона за преназначаване на магистратите, след закриване на съда (**Приложение № 5**).

Във връзка със съдържанието на приетата разпоредба за преназначаване на магистратите - параграф 44 и 45 от окончателния текст на Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, в сила от 26.04.2022 г., представители на специализираните органи успяха да изразят възраженията си по време на обсъждане на законопроекта в Комисията за конституционни и правни въпроси в Народното събрание. Възражиха срещу въведените ограничения (квоти) за броя на магистратите от закриваните съдилища, които могат да бъдат назначени в един орган на съдебната власт – до 1/4 за магистратите от Специализиран наказателен съд и до 1/3 – за магистратите от Апелативен специализиран наказателен съд и предварително изпълнение на решенията на Висш съдебен съвет за преназначаването им. Бе изразено становище, че тези разпоредби са дискриминационни и нарушават независимостта на съдиите и принципа на разделение на властите.

Няма и никога не е било въвеждано законодателно ограничение за преназначаване на магистрати в един орган на съдебната власт. Не са правени анализи за вероятността от възникване на трудности при преназначаване на магистратите. Хипотетичната възможност за възникване на такива не може да е основание за въвеждане на извънредни правила, а и Конституцията и Закона за съдебната власт поставят в изключителна компетентност на Висшия съдебен съвет разрешаване на организационните въпроси за съдебната власт и определяне броя на магистратите във всеки орган на съдебната власт. В становището на закриваните съдилища, бе изразено мнение, че се касае за извънредна разпоредба, предвидена единствено за магистратите от специализираните органи, изземваща конституционни правомощия на Висшия съдебен съвет. С решението на Конституционния съд на Република България № 7/14.07.2022 г. по к.д. № 9/2022 г., с което бяха обявени за противоконституционни разпоредбите на §44, ал. 3, изречение второ, на §45, ал. 3, изречение второ и ал. 6, изречение второ от Преходните и заключителните разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (обн. ДВ, бр. 32 от 26.04.2022 г.), бе признато основателността на възраженията на съдиите на специализираните съдилища, че тези разпоредби нарушават принципите на

разделение на властите и накърняват независимостта на съдиите
(Приложение № 12,
<https://www.constcourt.bg/bg/Acts/GetHtmlContent/3daae613-4804-4260-aeaa-bec454623ab6>).

56. Магистрати от специализираните съдилища участваха в процедурите по обсъждане на закона в Комисията по конституционни и правни въпроси на Народното събрание и изразиха мненията, които са описани в настоящото запитване и които се споделят изцяло от съдията, разглеждащ настоящото дело. Бяха представени и официални писмени становища на двете институции, първото от което е публикувано на страницата за обществено обсъждане на законопроекта – <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=6605>. Становищата са публикувани и на страниците на Специализирания наказателен съд и Апелативния специализиран наказателен съд **(Приложение 7 и Приложение 8)**.

57. Освен описаните особености на проведената законодателна процедура, в публичните дебати при приемането на законопроекта спрямо специализираните органи и в частност - магистратите от Специализиран наказателен съд, бяха отправени множество необосновани обидни квалификации, уронващи професионалното им име, които не бяха подкрепени от никаква конкретика, за да може да бъде отговорено с конкретни данни от работата на съда и да се докаже пълната несъстоятелност на подобни твърдения. Те са записани в стенограмите от обсъжданията във връзка с приемането на законопроекта.

Цитати от стенограми от заседание на Народното събрание от 14.04.2022 г. при провеждане на второ гласуване на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт:

57.1. АВ от ПП: „Изумителна е емоцията и страстта, с която опозицията защитава позицията, че не трябва да закрием една бухалка на мафията.“

57.2. СД от ДБ: „Трябва да припомним явно защо искаме този съд, създаден като инквизиционен орган, заедно с прокуратурата да бъдат закрити. Искаме, защото това беше политически трибунал, в който неудобните на властта – политици, някои от тях минаха към същата тази власт по-късно, неудобните на властта бизнесмени, трябваше да бъдат там инквизирани. Със спецправосъдието в кавички беше възстановено инквизиционното начало в българското правосъдие. Именно затова тези органи трябва да бъдат закрити. Именно връщането към общата система на съдилищата с присъщия ѝ разум, справедливост, процесуална точност ще брани нашите права. И аз съм убеден, колеги, че всички в тази зала и българските граждани ще вдишаме по-свободно след днешния ден, защото независимо дали някой управляващ или опозиция не трябва да бъде подлаган на инквизиция и това е

нашият ангажимент, който сме поели, независимо от статуса, независимо от политическата принадлежност.

57.3. EF от БСП: „Така че органът по същество си е репресивен. Аз мога да Ви дам конкретни примери за това.“

57.4. GH от ПП: „Когато един орган не оправдава очакванията, за които е създаден, абсолютно е редно той да бъде закрит.“

57.5. IJ от ДБ: „Тоест проблемът няма да е в настоящото закриване на съдилищата, а в бездействието на тези съдии – голяма част от тях, които изпълняват поръчки, за да си запазят местата, които са забавили тези дела.“

Цитати на изказвания на народни представители от първо гласуване на законът за изменение на ЗСВ, проведено на 23.03.2022 г.

57.6. KL от ПП: „И когато говорим за реформа, ние трябва да стигнем едно нормално ниво. С въвеждането на специализираните съдилища нивото падна под кота нула.“

57.7. MN от ПП: „Аз мисля, че кусур може да е, ако си купувате нова къща и трябва да ѝ ударите една боя. Но тази къща, която е съградена в момента и би трябвало да се занимава с правосъдие, трябва да се бутне изцяло, защото се използва като бухалка, но не само срещу политици и срещу бизнес, но и срещу българското общество. Както и колегите споменаха, знаете, че на летните протести стотици хора бяха подслушвани. Стотици. Говорим може би за 800, 900 човека. Спецпрокуратурата иска от Спецсъда, Спецсъдът разрешава моментално – след пет минути, и подслушването е факт. Другото нещо, което чух днес, е, че и ГЕРБ, и ДПС говорите за анализ – една дума, на която обикновено много ѝ се смее, а сега изведнъж искате анализ?! Мисля, че за анализ вече е късно и тези бухалки трябва да бъдат закрити. След като бъдат закрити, тогава ще продължи съдебната реформа. Благодаря“.

57.8. OP от БСП: „Аз имам друг прочит – организираната престъпна група и организираната престъпност от България не изчезнаха, те се сляха с властта, облякоха се в костюма на властта, престанаха да ходят с черни джипове с лепенки, но започнаха да ходят с черни джипове със служебни номера. И това Специализираният съд го проспа, нарочно или без да иска – няма значение, трябва да бъде закрит“.

Това са малка част от квалификациите направени публично по адрес на работата на магистратите в специализираните органи по време на обсъждане и приемане на закона. По същество, направени от депутати по време на дебатите за закриване на институциите, те представляват част от мотивите за приемане на закона.

58. Пълните дебати в Народното събрание при приемане на закона са налични в стенограмите от обсъждане на законопроекта, които са обявени на страницата на Народното събрание на адреси - <https://www.parliament.bg/bg/plenaryst/ns/55/ID/10637> (първо четене) и <https://www.parliament.bg/bg/plenaryst/ns/55/ID/10647> (второ четене).

59. Стенограмите от обсъжданията на законопроекта на първо и второ четене в Комисията за конституционни и правни въпроси също са публично достъпни на следните страници на Народното събрание – <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/2949/steno/6655> (първо четене) и <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/2949/steno/6713> (второ четене).

60. Не се представиха, включително и при устните дебати, никакви конкретни данни, с които да се обосновават тези публични твърдения. Наши представители посочиха в становищата си по време на дебатите в Комисията по конституционни и правни въпроси на Народното събрание на Република България, където се отправяха подобни обвинения, че се е провела целенасочена кампания за дискредитиране на съдиите от тези институции, създаване на негативен обществен имидж с цел формиране на обществено мнение за необходимостта от обсъжданата промяна.

61. Всякакви аргументи, свързани с действителната дейност и резултати на тези институции, бяха игнорирани и всички искания за извършване на експертен анализ, който да се представи за обсъждане на обществеността, бяха отхвърлени. При това процедурата се проведе при изключително бързана, при съкратени срокове на обществено обсъждане, въз основа на частична предварителна оценка за въздействие на законопроекта, при положение, че чл. 20, ал. 3 от Закона за нормативните актове изисква, когато частичната предварителна оценка за въздействие покаже, че могат да се очакват значителни последици от закона, да се изготви цялостна предварителна оценка за въздействие. В случая се касае за закриване на структурни звена в съдебната власт, които разглеждаха дела за престъпления, извършвани от организирани престъпни групи, с компетентност на територията на цялата страна. Промяната засегна сериозно структурата и компетенциите на съдебната власт и правата и интересите на гражданите.

62. Всичко описано бе обсъждано публично и страните и свидетелите по делата, разглеждани от съда, имаха възможност да възприемат мотивите за закриването на съда и квалификациите по отношения на работата на магистратите в специализираните органи – че съществуването и работата им нарушава принципите на върховенство на закона, независимостта на съдебната власт, че се касае за „бухалки“, „инквизиционни органи“, които следва да се ликвидират и то при липса на каквато и да е конкретика за това на какви факти се базират тези твърдения и квалификации. По този начин се

обсъди работата на магистрати с дългогодишен стаж, които не са дисциплинарно наказвани и имат най-високата атестация в органите на съдебната власт, работещи при висока натовареност по тежки наказателни дела.

63. При тази процедура и тези мотиви за закриване на специализираните съдилища, със закона законодателят възложи на магистратите да довършат започнатите с тяхно участие дела, разпределени им в закриваните институции, по които е проведено разпоредително заседание, заради работата по които се поставя под въпрос спазването принципа на върховенство на правото и гарантиране правата на гражданите (параграф 50 от Закона за изменение и допълнение на закона за съдебната власт – **Приложение 5**). С отлагане влизането в сила на разпоредбите за промяна подсъдността на делата, на магистратите в закриваните органи бе възложено да разглеждат и нови дела в институцията до 27.07.2022 г., които дела след това да довършват.

64. Запитващият съд счита, че описаната процедура и мотивите на законопроекта демонстрират незачитане на едни от най-важните принципи на правото на Съюза, свързани с правовата държава и с ефективната съдебна защита на правата, както и с принципа на несменяемост и независимост на съдиите, и пораждат въпроса за тяхната съвместимост с правото на Съюза.

65. В тази насока Съдът на ЕС може да предостави на запитващата юрисдикция важни насоки за тълкуване на правото на Съюза и да ѝ позволи при решаването на делото, с което е сезирана, да прецени дали е налице такова съответствие (решение от 26 януари 2010 г., *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, C-118/08).

66. Според запитващата юрисдикция след закриването на специализираните съдилища и прокуратури с въпросния закон (ДВ, бр.32 от 26 април 2022 г.) и предвид мотивите, на които той се основава, проведената процедура и предвидените правила за преназначаване на магистратите (които, както призна и Конституционният съд на България, засягат независимостта на съдиите), е спорен въпросът дали е нарушена независимостта на съда по делата, възложени им в тях. В тази връзка мотиви следва да се изложат и във връзка с обективния подход при преценката независимостта на съда.

67. Това е така, тъй като закриването на специализираните съдилища е обусловено именно от несъгласие с правораздавателната дейност и съдебните актове на този съд от страна на законодателната и изпълнителната власт, които предприемат и осъществяват закриването му. В нито един момент от обсъжданията на внесения в Народното събрание законопроект за реализираното вече изменение в Закона за съдебната власт, не се отчитат доводите на самата съдебна власт, свързани с високата натовареност, естеството на разглежданите случаи на усложнена престъпна дейност

(организирана престъпност), международното признание на дейността на закритите юрисдикции, както и това, че в този съд се разглеждат дела срещу представители на властта.

68. В резултат на така приетите промени в Закона за съдебната власт, според запитващия съд, от една страна, съдиите от състава на Специализирания наказателен съд се намират в положение, в което независимостта им във всеки един момент може да бъде поставена под съмнение от гражданите. Такъв съдия е пряк обект на натиск от действията на органи, които са част от друга власт - изпълнителна (внесла законопроекта за изменение на съдебната власт) и законодателна (приела измененията).

69. Запитващата юрисдикция припомня двата аспекта на независимостта, произтичащи от практиката на Съда (Решения от 19 септември 2006 г., *Wilson*, С-506/04, от 9 октомври 2014 г., *TDC*, С-222/13, от 17 юли 2014 г., *Torresi*, С58/13 и С-59/13, и от 6 октомври 2015 г., *Consorti Sanitari del Maresme*, С-203/14) — външен и вътрешен, и счита, че независимостта на съдиите от съдебния състав, разглеждащ делото, както и в цялост тази на съдиите от състава на Специализиран наказателен съд, е тежко засегната.

70. Поради това и в съответствие с практиката на Съда, запитващата юрисдикция има съмнения, че извършената промяна в действащото законодателство води до намаляване на защитата на правовата държава като ценност, конкретизирана по-специално с член 19 ДЕС. Предвид закриването на съда с тези мотиви и при описаната процедура, съдебният състав изпитва съмнения за последиците за бъдещия краен съдебен акт по делото, а и по всички дела, които са се разглеждали в Специализирания наказателен съд до закриването му и които следва да се довършат.

ПРИЛОЖИМИ НАЦИОНАЛНИ ПРАВНИ НОРМИ и СЪДЕБНА ПРАКТИКА:

Конституция на Република България

Чл. 119.

(1) Правораздаването се осъществява от Върховния касационен съд, Върховния административен съд, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища.

(2) Със закон могат да се създават и специализирани съдилища.

(3) Извънредни съдилища не се допускат.

Чл. 129.

(1) [OMISSIS] Съдиите, прокурорите и следователите се назначават, повишават, понижават, преместват и освобождават от длъжност от съдийската, съответно прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет.

...

(3) [OMISSIS] С навършване на петгодишен стаж като съдия, прокурор или следовател и след атестиране, с решение на съдийската, съответно прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет, съдиите, прокурорите и следователите стават несменяеми. Те, включително лицата по ал. 2, се освобождават от длъжност само при:

1. навършване на 65-годишна възраст;
2. подаване на оставка;
3. влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление;
4. трайна фактическа невъзможност да изпълняват задълженията си за повече от една година;
5. тежко нарушение или системно неизпълнение на служебните задължения, както и действия, които накърняват престижа на съдебната власт.

Чл. 130а.

[OMISSIS] (1) Висшият съдебен съвет осъществява правомощията си чрез пленум, съдийска и прокурорска колегия.

(2) Пленумът се състои от всички членове на Висшия съдебен съвет. Пленумът на Висшия съдебен съвет:

1. приема проекта на бюджета на съдебната власт;
2. приема решение за прекратяване на мандата на избран член на Висшия съдебен съвет при условията на чл. 130, ал. 8;
3. организира квалификацията на съдиите, прокурорите и следователите;
4. решава общи за съдебната власт организационни въпроси;
5. изслушва и приема годишните доклади по чл. 84, т. 16;
6. управлява недвижимите имоти на съдебната власт;

7. прави предложение до президента на републиката за назначаване и освобождаване на председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд и главния прокурор;

8. осъществява и други правомощия, определени със закон.

(3) Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет се състои от 14 членове и включва председателите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд, шестима членове, избрани пряко от съдиите, и шестима членове, избрани от Народното събрание.

(4) Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет се състои от 11 членове и включва главния прокурор, четирима членове, избрани пряко от прокурорите, един член, избран пряко от следователите, и петима членове, избрани от Народното събрание.

(5) Колегиите в съответствие със своята професионална насоченост:

1. назначават, повишават, преместват и освобождават от длъжност съдиите, прокурорите и следователите;

2. правят периодични атестации на съдиите, прокурорите, следователите и административните ръководители в органите на съдебната власт и решават въпроси за придобиване и възстановяване на несменяемост;

3. налагат дисциплинарни наказания понижаване и освобождаване от длъжност на съдиите, прокурорите, следователите и административните ръководители в органите на съдебната власт;

4. назначават и освобождават административните ръководители в органите на съдебната власт;

5. решават въпроси за организацията на дейността на съответната система от органи на съдебната власт;

6. осъществяват и други правомощия, определени със закон.

Закон за съдебната власт

Чл. 30. [OMISSIS]

(1) Висшият съдебен съвет осъществява правомощията си чрез пленум, съдийска и прокурорска колегия.

(2) Пленумът на Висшия съдебен съвет се състои от всички негови членове и има следните правомощия:

1. ...

8. по предложение на една от колегиите след съгласуване с административните ръководители на органите на съдебната власт определя броя на съдиите, прокурорите и следователите във всички съдилища, прокуратури и следствени отдели съобразно степента на натовареност;

...

20. (предишна т. 19 – ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 9.08.2016 г.) решава и други общи за съдебната власт организационни въпроси;

...

(3) Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет се състои от 14 членове и включва председателите на Върховния касационен съд и на Върховния административен съд, шестима членове, избрани пряко от съдиите, и шестима членове, избрани от Народното събрание.

(4) Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет се състои от 11 членове и включва главния прокурор, четирима членове, избрани пряко от прокурорите, един член, избран пряко от следователите, и петима членове, избрани от Народното събрание.

(5) Съдийската колегия и прокурорската колегия осъществяват поотделно и в съответствие с професионалната си насоченост следните правомощия по отношение на съдиите, прокурорите и следователите:

1. назначават, повишават, преместват и освобождават от длъжност съдиите, прокурорите и следователите;

...

4. определят броя, назначават и освобождават административните ръководители и техните заместници в органите на съдебната власт с изключение на председателя на Върховния касационен съд, председателя на Върховния административен съд и главния прокурор;

5. решават въпроси за организацията на дейността на съответната система от органи на съдебната власт;

6. правят предложения до пленума на Висшия съдебен съвет за определяне на броя на съдебните райони и седалищата на районните, окръжните, административните и апелативните съдилища и съответните прокуратури;

7. правят предложения до пленума на Висшия съдебен съвет за определяне броя на съдиите, прокурорите и следователите във всички съдилища, прокуратури и следствени отдели;

...

12. ежегодно анализират и отчитат степента на натовареност на органите на съдебната власт;

13. изискват и обобщават на всеки 6 месеца информация от съдилищата, прокуратурата и от Националната следствена служба за тяхната дейност;

Чл. 161. [OMISSIS] След влизането в сила на решението за назначаване, повишаване, понижаване и преместване на съдия, прокурор и следовател съответната колегия на Висшия съдебен съвет уведомява лицето, което в едномесечен срок встъпва в длъжност.

(2) Встъпването в длъжност се удостоверява писмено пред административния ръководител на съответния орган на съдебната власт.

Чл. 165. (1) Съдия, прокурор и следовател се освобождава от длъжност при:

1. навършване на 65-годишна възраст;
2. подаване на оставка;
3. влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление;
4. трайна фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си за повече от една година;
5. наложено дисциплинарно наказание дисциплинарно освобождаване от длъжност;
6. [OMISSIS] решение на съответната колегия на Висшия съдебен съвет, с което се отказва придобиване статут на несменяемост;
7. несъвместимост с длъжности и дейности по чл. 195, ал. 1;
8. [OMISSIS]
9. възстановяване на работа след незаконно освобождаване от длъжност.

(2) [OMISSIS]

(3) Съдия, прокурор и следовател, придобили несменяемост, се освобождават от длъжност само на основанията по чл. 129, ал. 3 от Конституцията на Република България, както и в случаите по ал. 1, т. 7.

Чл. 194. (1) [OMISSIS] В случаите на закриване на съдилища, прокуратури и следствени органи или при намаляване числеността на броя на заетите длъжности в тях съответната колегия на Висшият съдебен съвет разкрива съответните длъжности в друг равен по степен орган на съдебната власт по

възможност в същия апелативен район и преназначават на тях без конкурс съдиите, прокурорите и следователите.

§ 44. [OMISSIS] (1) Съдиите от Специализирания наказателен съд и Апелативния специализиран наказателен съд се преназначават при условията и по реда на чл. 194, ал. 1.

(2) В 14-дневен срок от обнародването на този закон лицата по ал. 1 могат да подадат заявление до съдийската колегия на Висшия съдебен съвет, в което да заявят своето желание да бъдат възстановени на длъжността съдия, която са заемали преди назначаването си в Специализирания наказателен съд, съответно Апелативния специализиран наказателен съд.

(3) (Обявена за противоконституционна в частта относно изречение второ с РКС № 7 от 2022 г. - ДВ, бр. 56 от 2022 г.) В 30-дневен срок от изтичането на срока по ал. 2 съдийската колегия на Висшия съдебен съвет приема решение за разкриване на длъжности на съдии в съдилища, съответни на закриваните в Специализирания наказателен съд и Апелативния специализиран наказателен съд при отчитане на степента на натовареност на съответния съд. В един съд се преназначават до една четвърт от съдиите от закрития Специализиран наказателен съд и до една трета от съдиите от закрития Апелативен специализиран наказателен съд.

(4) След изтичането на срока по ал. 3 съдийската колегия на Висшия съдебен съвет преназначават съдиите, считано от влизането в сила на този закон.

(5) Решенията на съдийската колегия на Висшия съдебен съвет по ал. 4 подлежат на предварително изпълнение.

§ 49. Първоинстанционните наказателни дела пред Специализирания наказателен съд, по които до влизането в сила на този закон не е проведено разпоредително заседание, се изпращат по подсъдност на съответните съдилища в 7-дневен срок от влизането в сила на този закон.

§ 50. (1) С влизането в сила на този закон първоинстанционните наказателни дела пред Специализирания наказателен съд, по които е проведено разпоредително заседание, стават подсъдни на Софийския градски съд и разглеждането им продължава от съдебния състав, провел заседанието.

(2) Съдиите от съдебните състави, които не са преназначени в Софийския градски съд, се командироваат за участие в разглеждането на делата до приключването на производствата по тях.

(3) Съдиите от съдебния състав, разгледали първоинстанционните наказателни дела, по които е постановена присъда, когато не са преназначени в Софийския градски съд, се командироваат за обявяване на мотивите към присъдата.

(4) В случаите по ал. 2 и 3 чл. 227, ал. 1 не се прилага.

§ 51. Неприклучилите до влизането в сила на този закон производства пред Апелативния специализиран наказателен съд, по които не е проведено разпоредително заседание, се изпращат по подсъдност на съответните апелативни съдилища в 7-дневен срок от влизането в сила на този закон.

§ 52. (1) Неприклучилите до влизането в сила на този закон производства пред Апелативния специализиран наказателен съд, по които е проведено разпоредително заседание, стават подсъдни на Софийския апелативен съд и разглеждането им продължава от съдебния състав, провел заседанието.

(2) Съдиите от съдебните състави, които не са преназначени в Софийския апелативен съд, се командироваат за участие в разглеждането на делата до приключване на производствата по тях. В тези случаи чл. 227, ал. 1 не се прилага.

§ 53. Съдиите от съдебния състав, разгледали въззивните дела, по които е постановена присъда или са обявени за решаване, които не са преназначени в Софийския апелативен съд, се командироваат за обявяването на мотивите към присъдата или за произнасяне и обявяване на решението по делото. В този случай чл. 227, ал. 1 не се прилага.

§ 59. (1) Софийският градски съд е правоприменник на активите, пасивите, правата и задълженията на Специализирания наказателен съд.

(2) Софийският апелативен съд е правоприменник на активите, пасивите, правата и задълженията на Апелативния специализиран наказателен съд.

§ 67. Законът влиза в сила три месеца след обнародването му в „Държавен вестник“, с изключение на § 1, 2, 5, 6, 18, 28, 32, 34, 44, 45, 57 и 58, които влизат в сила от деня на обнародването.

Наказателно процесуален кодекс

Основания за отвеждане на съдиите и съдебните заседатели

Чл. 29. (1) Не може да участва в състава на съда съдия или съдебен заседател:

1. който е участвал в състава на съда, постановил:
 - а) присъда или решение в първата, въззивната или касационната инстанция, или при възобновяване на наказателното дело;
 - б) определение, с което се одобрява споразумение за решаване на делото;
 - в) определение, с което се прекратява наказателното производство;

[OMISSIS]

2. който е извършвал разследване по делото;
3. който е бил прокурор по делото;
4. който е бил обвиняем, настойник или попечител на обвиняемия, защитник или повереник по делото;
5. който е бил или може да встъпи в наказателното производство като частен обвинител, частен тълкувател, граждански ищец или граждански ответник;
6. [OMISSIS] който е бил свидетел, поемно лице, вещо лице, преводач, преводач на български жестов език или специалист - технически помощник по делото;
7. който е съпруг или близък роднина на лицата по т. 1—6;
8. който е съпруг или близък роднина на друг член от състава на съда.

(2) Не може да участва в състава на съда съдия или съдебен заседател, който поради други обстоятелства може да се счита предубеден или заинтересован пряко или косвено от изхода на делото.

Ред за отвеждане на съдиите, съдебните заседатели и съдебния секретар

Чл. 31. (1) В случаите, предвидени в чл. 29 и 30, съдиите, съдебните заседатели и съдебният секретар са длъжни сами да си направят отвод.

(2) Страните могат да правят отводи до началото на съдебното следствие, освен ако основанията за това са възникнали или са им станали известни по-късно.

(3) Самоотводите и отводите трябва да бъдат мотивирани.

(4) По основателността на самоотводите и отводите съдът се произнася незабавно в тайно съвещание с участието на всички членове на състава.

Компетентност на националния съд

Чл. 485. [OMISSIS] Когато тълкуването на разпоредба от правото на Европейския съюз в областта на полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси или произнасянето по валидността и тълкуването на актовете на институциите, органите, службите или агенциите на Европейския съюз по такива въпроси е от значение за правилното решаване на делото, съдът, пред който делото е висящо, отправя преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз.

Отправяне на запитване

Чл. 486. [OMISSIS] (1) Запитването се отправя от съда служебно или по искане на някоя от страните.

(2) Съдът, чиято присъда или решение подлежи на обжалване, може да не уважи искане за преюдициално запитване, освен ако сам не намери основанията по ал. 4. Определението не подлежи на обжалване и протестиране.

(3) Съдът, чиято присъда или решение не подлежи на обжалване, отправя запитване, освен когато отговорът на въпроса произтича ясно и недвусмислено от предишно решение на Съда на Европейския съюз или значението и смисълът на разпоредбата или акта са толкова ясни, че не бъдат никакво съмнение.

(4) Съдът винаги отправя запитване, когато има съмнение за валидността на акт по чл. 485.

(5) При отправяне на преюдициално запитване съдът изпраща копие от него до звеното, осъществяващо процесуалното представителство на Република България пред Съда на Европейския съюз.

ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ:

Чл. 19, пар. 1, ал. 2 от ДЕС изисква държавите членки да установят правните средства, необходими за осигуряването на ефективна правна защита в областите, обхванати от правото на Съюза.

Чл. 47, ал. 2 от Хартата на основните права на Европейския съюз предвижда, че всеки има право неговото дело да бъде гледано справедливо и публично в разумен срок от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон. Всеки има възможността да бъде съветван, защитаван и представляван.

Воден от горното, Съдът

ОПРЕДЕЛИ:

СПИРА производството по делото

ОТПРАВЯ до Съда на Европейския съюз преюдициално запитване със следните **ПРЕЮДИЦИАЛНИ ВЪПРОСИ** относно тълкуването на правото на ЕС:

1. Следва ли чл. 2, чл. 6, параграф 1 и 3, чл. 19, параграф 1, ал. 2 от ДЕС, вр. чл. 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз да се тълкува в смисъл, че се накърнява независимостта на съд, който е закрит с приетото изменение на Закона за съдебната власт (ДВ бр. 32/26.04.2022 г. с възприето

закриване на съда на 27.07.2022 г.), но съдиите следва да продължат да разглеждат разпределените им до тази дата дела, както и да продължат да разглеждат след тази дата делата на същата институция, по които са провели разпоредителни заседания, при положение че мотивите за закриване на съда са, че със закриването му се гарантира конституционния принцип за независимост на съдебната власт и защитата на конституционните права на гражданите и не са изложени надлежни аргументи, какви факти водят до извод за нарушаване на тези принципи;

2. Трябва ли посочените разпоредби от правото на Съюза да се тълкуват в смисъл, че не допускат национални разпоредби като посочените в Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт (ДВ, бр. 32 от 26 април 2022 г.), които водят до пълното закриване като самостоятелен орган на съдебната власт в България (на Специализирания наказателен съд), с посочените мотиви и до преместването на съдиите, (включително и този от съдебния състав, разглеждащ конкретното наказателно дело) от тази юрисдикция в различни съдилища, но задължават тези съдии да продължат да разглеждат започнатите от тях дела в закритата юрисдикция?

3. Ако това е така, и с оглед на предимството на правото на Съюза, какви следва да са процесуалните действия на магистратите от закриваните съдилища по делата на закритата институция (които законът ги задължава да довършат), предвид и задължението им да преценят основанията за самоотвод по тези дела? Какви биха били последиците за процесуалните произнасяния по делата на закриваната юрисдикция, които следва да се довършат и за крайните актове по тях?

[OMISSIS]

